Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

6 септември 2012 година*

„Съдебна компетентност по граждански и търговски дела — Компетентност при потребителски договори — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Член 15, параграф 1, буква в) — Евентуално ограничаване на тази компетентност до договорите, сключени от разстояние“

По дело C-190/11

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Oberster Gerichtshof (Австрия) с акт от 23 март 2011 г., постъпил в Съда на 22 април 2011 г., в рамките на производство по дело

**Daniela Mühlleitner**

срещу

**Ahmad Yusufi,**

**Wadat Yusufi,**

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: г-н J.-C. Bonichot, председател на състав, г-н K. Schiemann, г-н L. Bay Larsen, г-жа C. Toader (докладчик) и г-н E. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: г-н P. Cruz Villalón,

секретар: г-жа C. Strömholm, администратор,

като има предвид становищата, представени:

— за г-жа Mühlleitner, от C. Schönhuber, Rechtsanwalt,

— за господата Yusufi, от U. Schwab и G. Schwab, Rechtsanwälte,

— за чешкото правителство, от г-н M. Smolek и г-н J. Vláčil, в качеството на представители,

— за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-жа M. Russo, avvocato dello Stato,

— за полското правителство, от г-н M. Szpunar и г-н B. Majczyna, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

— за португалското правителство, от г-н L. I. Fernandes и г-жа S. Nunes de Almeida, в качеството на представители,

— за Конфедерация Швейцария, от г-н D. Klingele, качеството на представител,

— за Европейската комисия, от г-жа A.-M. Rouchaud-Joët и г-н M. Wilderspin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 24 май 2012 г.,

постанови настоящото

## Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74, наричан по-нататък „Регламент „Брюксел I“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Mühlleitner и господата Yusufi с предмет разваляне на договор за покупко-продажба на лек автомобил поради скрити недостатъци, връщане на продажната цена и присъждане на обезщетение за вреди.

## Правна уредба

*Правото на Съюза*

3 Член 13, първа алинея, точка 3 от Брюкселската конвенция от 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с последващите конвенции за присъединяването към нея на новите държави членки (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“), гласи:

„При дела по договори, сключени от едно лице за цел, която може да се смята за попадаща извън неговата професионална дейност, по-нататък наричано „потребител“, компетентността се определя от настоящия раздел, без да се засягат разпоредбите на чл. 4 и чл. 5, т. 5, ако става дума за:

[…]

3) всеки друг договор за доставка на движими [вещи] или за предоставяне на услуги, ако:

а) в държавата по местоживеене на потребителя сключването на договора е предшествувано от конкретна покана, отправена до него, или от реклама;

б) потребителят е предприел в тази държава нужните стъпки за сключването на договора“.

4 В съображение 13 от Регламент „Брюксел I“ се посочва, че в областта на застраховането, потребителските договори и трудовата заетост по-слабата страна трябва да бъде защитена с правила за компетентност, които са по-благоприятни за нейните интереси от общите правила.

5 В член 2 от Регламент „Брюксел I“ е закрепен принципът, че исковете срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка.

6 Член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ гласи:

„1. По отношение на дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, компетентността се определя от разпоредбите в настоящия раздел, без да се засяга разпоредбата на член 4 и член 5, точка 5, ако:

[…]

в) […] договорът е сключен с лице, което извършва търговски или професионални дейности в държавата членка, където потребителят има местоживеене, или, който с всички средства насочва дейностите си към тази държава членка или към няколко държави, включително тази държава, и договорът попада в обхвата на тези дейности.

[…]“.

7 Член 16, параграфи 1 и 2 от Регламент „Брюксел I“ гласи:

„1. Потребител може да заведе дело срещу другата страна по договора или в съдилищата на държава членка, в която тази страна има местоживеене, или в съдилищата по мястото, където има местоживеене потребителят.

2. Другата страна по договора може да заведе делото срещу потребител само в съдилищата на държавата членка, където има местоживеене потребителят.

[…]“.

8 В съображение 7 от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, стр. 6, наричан по-нататък „Регламент „Рим I“) се посочва, че предметът и разпоредбите на този регламент следва да са в съответствие с Регламент „Брюксел I“.

9 Съображение 24 от Регламент „Рим I“ гласи:

„Що се отнася по-специално до потребителските договори, […] [с]ъгласуваността с Регламент [„Брюксел I“] изисква да е налице позоваване на понятието „насочена дейност“ като условие за прилагането на нормата за защита на потребителя и понятието да се тълкува хармонизирано в Регламент [„Брюксел I“] и в настоящия регламент, като се има предвид, че Съвместната декларация на Съвета и Комисията по член 15 от Регламент [„Брюксел I“] гласи: „за да бъде член 15, параграф 1, буква в) приложим, не е достатъчно едно предприятие да насочи дейностите си към държавата членка на местопребиваване на потребителя или към няколко държави членки, включително тази държава членка[,] а също трябва да е сключен договор в рамките на неговите дейности“. Декларацията също гласи, че: „самият факт, че една интернет страница е достъпна, не е достатъчен, за да бъде приложен член 15, въпреки че фактор на привързване би представлявал фактът, че интернет страницата отправя покана за сключване на договор от разстояние и договор в действителност е бил сключен от разстояние, с каквито и да било средства. В това отношение езикът или валутата, които една интернет страница използва, не представляват фактор на привързване“.

10 Член 6, параграф 1 от Регламент „Рим I“ предвижда:

„1. Без да се засягат членове 5 и 7, договор, сключен от физическо лице с цел, която може да се смята, че е извън рамките на неговото занятие или професия („потребителят“), с друго лице, което упражнява своето занятие или професия („[търговецът]“), се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя, при условие че [търговецът]:

а) извършва своята търговска или професионална дейност в държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя, или

б) по какъвто и да било начин насочва тази дейност към съответната държава или към няколко държави, включително и тази държава,

и договорът попада в обхвата на тази дейност“.

**Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос**

11 От акта за преюдициално запитване и от материалите по преписката е видно, че г-жа Mühlleitner, с местожителство в Австрия, е търсила в интернет германска марка лека кола за лична употреба. В германската платформа за търсене „www.mobil[e].de“ тя задава марката и вида на търсеното превозно средство и получава списък на превозни средства с посочените от нея характеристики.

12 След като избира превозното средство, отговарящо в най-голяма степен на зададените от нея критерии за търсене, тя е препратена към оферта на ответниците, господата Yusufi, които се занимават с търговия с автомобили чрез Autohaus Yusufi GbR (наричано по-нататък „Autohaus Yusufi“), гражданско дружество със седалище в Хамбург (Германия).

13 За да получи повече сведения за предлаганото чрез посочената платформа за търсене превозно средство, г-жа Mühlleitner се свързва с ответниците, като се обажда на посочения на уебсайта на Autohaus Yusufi телефонен номер с код за международно избиране. Тъй като въпросното превозно средство вече не е било налично, на г-жа Mühlleitner е предложено друго такова и подробна информация за него ѝ е изпратена с електронно съобщение. Тя получава и уверение, че австрийското ѝ гражданство не е пречка да придобие превозното средство от ответниците.

14 Впоследствие г-жа Mühlleitner заминава за Германия и с договор, подписан на 21 септември 2009 г. в Хамбург, купува от господата Yusufi уговореното превозно средство, като заплаща цена от 11 500 EUR; превозното средство ѝ е незабавно предадено.

15 След като се завръща в Австрия, г-жа Mühlleitner установява, че закупеното превозно средство има съществени недостатъци, и се обръща към ответниците с искане да отстранят тези недостатъци.

16 Тъй като ответниците отказват да поправят превозното средство, г-жа Mühlleitner сезира съда по местожителството си, Landesgericht Wels (Австрия), като иска разваляне на договора за покупко-продажба на превозното средство, който твърди, че е сключила като потребител с дружество, насочило търговската си дейност към Австрия — хипотеза, попадаща в обхвата на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“.

17 Ответниците оспорват качеството на г-жа Mühlleitner на „потребител“ и международната компетентност на австрийските съдилища, като считат, че спорът трябва да бъде отнесен до компетентния германски съд. Освен това те поддържат, че дейността им не е насочена към Австрия и че г-жа Mühlleitner е сключила договора в седалището на дружеството им в Германия.

18 На 10 май 2010 г. първоинстанционният съд, Landesgericht Wels, приема, че не е компетентен да се произнесе по иска. Макар да не поставя под съмнение качеството на г-жа Mühlleitner на „потребител“, посоченият съд все пак приема, че сам по себе си достъпът до уебсайта на Autohaus Yusufi от Австрия не обосновава компетентността на австрийските съдилища, че договорът е сключен в резултат от телефонното обаждане на г-жа Mühlleitner и че от изпратеното след това електронно съобщение не е видно, че ответниците са насочили дейността си към Австрия. Г-жа Mühlleitner подава жалба пред Oberlandesgericht Linz.

19 На 17 юни 2010 г. посоченият съд потвърждава първоинстанционния съдебен акт. Той също не поставя под съмнение качеството на г-жа Mühlleitner на „потребител“, но припомняйки съвместната декларация на Съвета и Комисията по членове 15 и 73 от Регламент „Брюксел I“, направена по повод приемането на този регламент (наричана по-нататък „съвместната декларация“), съгласно която наличието на чисто „пасивен“ уебсайт не може да се счита за насочване на дейността към държавата на потребителя, отбелязва, че уебсайтът на Autohaus Yusufi има белезите именно на такъв „пасивен“ сайт. Нещо повече, посочвайки, че според съвместната декларация договорът трябва да е сключен от разстояние, този съд установява, че в случая това не е така. Все пак допуска ревизионно обжалване, като приема, че правната стойност на въпросната декларация е спорна.

20 Г-жа Mühlleitner подава ревизионна жалба до Oberster Gerichtshof.

21 Видно от материалите по преписката, този съд приема, че ответниците са насочили дейността си към Австрия по смисъла на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“, доколкото достъпът до уебсайта на Autohaus Yusufi е бил възможен от Австрия и доколкото по телефон и електронна поща съдоговорителите са осъществили контакти от разстояние.

22 На 9 ноември 2010 г. обаче Oberster Gerichtshof спира производството, докато Съдът постанови решение по делата Pammer и Hotel Alpenhof (Решение от 7 декември 2010 г. по дело Pammer и Hotel Alpenhof, C-585/08 и C-144/09, Сборник, стр. I-12527), в което да уточни израза „дейност, насочена към държавата, където потребителят има местоживеене“.

23 С обявяването на посоченото решение у Oberster Gerichtshof се затвърждава убеждението, че господата Yusufi са насочили търговската си дейност към Австрия. Този съд не се съмнява и в качеството на г-жа Mühlleitner на „потребител“.

24 Същевременно посоченият съд се пита дали от точки 86 и 87 от Решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof, посочено по-горе, не произтича, че член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ се прилага само по отношение на договорите, сключени от разстояние.

25 При тези обстоятелства Oberster Gerichtshof решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„За да се прилага член 15, параграф 1, буква в) от […] Регламент „Брюксел I“ […], необходимо ли е договорът между потребителя и търговеца да е сключен от разстояние?“.

**По преюдициалния въпрос**

26 На първо място, следва да се припомни, че член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ представлява отклонение както от установеното в член 2, параграф 1 от този регламент общо правило за компетентност, съгласно което спорът е подсъден на съдилищата на държавата членка, където ответникът има местоживеене, така и от установеното в член 5, точка 1 от същия регламент правило за специална компетентност при договорите, съгласно което

компетентен е съдът по мястото, където задължението, което е в основата на иска, е изпълнено или е трябвало да бъде изпълнено (Решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof, посочено по-горе, точка 53).

27 Следователно подобно отклонение трябва задължително да се тълкува стеснително, доколкото така се тълкува всяко отклонение или изключение от общо правило.

28 На следващо място, необходимо е да се припомни, че понятията, използвани в Регламент „Брюксел I“, и по-конкретно съдържащите се в член 15, параграф 1, буква в) от този регламент, трябва да се тълкуват самостоятелно, главно на основата на системата и целите на посочения регламент, за да се осигури еднаквото му прилагане във всички държави членки (вж. в този смисъл Решение от 20 януари 2005 г. по дело Engler, C-27/02, Recueil, стр. I-481, точка 33 и Решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof, посочено по-горе, точка 55).

29 Във връзка с това Съдът вече е приел, че в установената с Регламент „Брюксел I“ система член 15, параграф 1, буква в) от него заема, както е видно от съображение 13 от този регламент, същото място и изпълнява същата функция за защита на потребителя като по-слабата страна, както член 13, първа алинея, точка 3 от Брюкселската конвенция (вж. Решение от 14 май 2009 г. по дело Ilsinger, C-180/06, Сборник, стр. I-3961, точка 41).

30 На последно място, нужно е да се уточни, че не следва да се проверява дали търговската дейност на господата Yusufi е била насочена към Австрия, тъй като запитващата юрисдикция вече е приела това условие за изпълнено.

31 На поставения въпрос следва да се отговори именно с оглед на тези съображения.

32 С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ трябва да се тълкува в смисъл, че изисква договорът между потребителя и търговеца да е сключен от разстояние. В този контекст тя си задава въпроса дали от точки 86 и 87 от Решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof, посочено по-горе, може да се направи извод, че член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ се прилага само за потребителските договори, сключени от разстояние.

33 В това отношение е вярно, че макар целта на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ е да защити потребителите, това не означава, че тази защита е абсолютна (вж. Решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof, посочено по-горе, точка 70). Освен това изискването договорът да е сключен от разстояние е посочено в съвместната декларация и в съображение 24 от Регламент „Рим I“, което възпроизвежда тази декларация.

34 Всички правителства, представили писмени становища, както и Комисията излагат обаче доводи, свързани с граматическото, историческото и телеологическото тълкуване на тази разпоредба, които подкрепят отрицателния отговор на преюдициалния въпрос.

35 На първо място, следва да се отбележи, че член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ не предвижда изрично като условие за прилагането му договорите да са сключени от разстояние.

36 Всъщност от текста на тази разпоредба се вижда, че тя се прилага, ако са изпълнени две конкретни условия. Първото е търговецът да упражнява търговските или професионалните си дейности в държавата, където потребителят има местоживеене, или с всички средства да ги насочва към тази държава членка или към няколко държави, включително тази държава, а второто — договорът да попада в обхвата на тези дейности.

37 Освен това следва да се посочи, че в изложението на мотивите към Предложение за регламент (ЕО) на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, представено от Комисията в Брюксел на 14 юли 1999 г. (COM(1999) 348 окончателен), тази институция приема, че „премахването на условието, съдържащо се в предишния член 13 [от Брюкселската конвенция], а именно потребителят да е предприел в държавата си нужните стъпки за сключването на договора, означава, че член 15, първа алинея, точка 3) [понастоящем член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“] се прилага и по отношение на договори, сключени в държава членка, различна от тази на потребителя […]“.

38 Съдът също е установил, че текстът на член 15, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ не е изцяло идентичен с текста на член 13, първа алинея от Брюкселската конвенция. По-специално той установява, че условията за прилагане, на които потребителските договори трябва да отговарят, вече са формулирани по-общо отпреди, за да се гарантира по-добра защита на потребителите с оглед на новите средства за комуникация и развитието на електронната търговия (вж. Решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof, посочено по-горе, точка 59).

39 По този начин законодателят на Съюза е заменил условията — отнасящи се, от една страна, до търговеца, който трябва да е направил специално предложение или реклама в държавата по местоживеенето на потребителя, и от друга страна, до потребителя, който трябва да е предприел в тази държава необходимите за сключването на договора действия — с условия, приложими единствено за търговеца (вж. Решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof, посочено по-горе, точка 60).

40 В това отношение е важно да се отбележи, че в доклада от 18 септември 2000 г. на комисията по правни въпроси и вътрешен пазар към Европейския парламент по предложението за бъдещия Регламент „Брюксел I“ (окончателен документ A5-0253/2000, изменение 23 и изложение на мотивите) се посочва, че е била обсъждана възможността да се добави условието потребителските договори да са сключени от разстояние, и се излагат доводите, поради които в крайна сметка подобно изменение не е било прието.

41 Новата, не толкова ограничителна формулировка на предишния член 13 от Брюкселската конвенция, както отбелязва генералният адвокат в точка 17 от заключението си, е отразена и в споразумения, успоредни на Брюкселската конвенция и на Регламент „Брюксел I“, и по-конкретно в член 15, параграф 1, буква в) от конвенцията, приложена към Решение 2007/712/ЕО на Съвета от 15 октомври 2007 година за подписване от името на Европейската общност на Конвенцията относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 339, стр. 1).

42 На второ място, що се отнася до телеологическото тълкуване на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“, следва да се отбележи, че добавянето на условие като това потребителските договори да са сключени от разстояние би било в противоречие с целта, преследвана с тази разпоредба в новата ѝ, не толкова ограничителна формулировка, а именно да се защити потребителят като по-слабата страна по договора.

43 На трето място, що се отнася до Решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof, посочено по-горе, в отговор на доводите на дружеството Hotel Alpenhof, че член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ не може да се приложи, тъй като договорът с потребителя е бил сключен на място, а не от разстояние, в точки 86 и 87 от това решение Съдът приема, че тези доводи в случая нямат никаква тежест, след като резервацията на хотелската стая и потвърждаването ѝ са направени от разстояние.

44 Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точки 36—38 от заключението си по настоящото дело, следва да се приеме, че точки 86 и 87 от посоченото решение просто съдържат отговора на Съда на доводите на дружеството Hotel Alpenhof и не могат да имат значение извън конкретните обстоятелства на това дело. Така основното условие за прилагането на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ е търговската или професионалната дейност да е насочена към държавата, където потребителят има местоживеене. В това отношение както установяването на контакт от разстояние, както е в случая по главното производство, така и резервирането на стоки или услуги от разстояние или a fortiori сключването на потребителски договор от разстояние са показатели за връзка на договора с такава дейност.

45 С оглед на изложените по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква договорът между потребителя и търговеца да е сключен от разстояние.

**По съдебните разноски**

46 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

**Член 15, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква договорът между потребителя и търговеца да е сключен от разстояние.**

Подписи